

Stockholms
stad

**Hässelby-Vällingbys
handlingsplan mot
våldsbejakande
extremism
April 2018**

stockholm.se

Innehåll

Inledning	4
Olika våldsbejakande extremistmiljöer i Sverige.....	5
Lokal lägesbild	7
Förebyggande arbete	7
Förhinderande arbete	12
Tidig upptäckt.....	12
Avhopparverksamhet	13
Samverkan	14
Utbildning	Error! Bookmark not defined.
Uppföljning	Error! Bookmark not defined.

Inledning

I en demokrati har alla rätt att uttrycka sina politiska åsikter, även sådana som kan uppfattas som obekväma. Politiska handlingar som står i strid med demokratins grundläggande spelregler kan dock aldrig accepteras. Det är därför viktigt att värna demokratin mot våldsbejakande extremism.

Vägen in i våldsbejakande extremism kan förklaras på en rad olika sätt. Orsaker kan bero på internationella konflikter men även på individers utanförskap. Förvaltningen har en viktig roll att fylla i det förebyggande arbetet, det är dock viktigt att ha påpeka att förvaltningen har en begränsad roll i arbetet mot våldsbejakande extremism och att det av stor vikt att samverka sker förvaltningsövergripande och med andra myndigheter.

För att säkerställa Stockholms stads förmåga att förebygga och försvåra våldsbejakande extremism i staden beslutade kommunfullmäktige i maj 2016 om stadsövergripande riktlinjer mot våldsbejakande extremism. I enlighet med dessa inrättades en central samordnare för att koordinera stadens arbete. Den centrala samordnaren är placerad på stadsledningskontoret, avdelningen för välfärdsutveckling. Till sin hjälp har den centrala samordnaren utpekade samordnare i alla stadsdelsförvaltningar samt i social-, utbildnings-, idrotts-, kultur- och arbetsmarkandsförvaltningen. I Budget 2017 – Ett Stockholm för alla framgår att stadens arbete mot våldsbejakande extremism ska stärkas med utgångspunkt i de beslutade riktlinjerna.

En av flera åtgärder som beskrivs i riktlinjerna är att stadsdelsnämnderna och berörda facknämnder ska utarbeta lokala handlingsplaner. Syftet med handlingsplanerna är att säkerställa en tydlig ansvarsfördelning och struktur för arbetet med att förebygga och motverka våldsbejakande extremism på lokal nivå.

Definitioner

Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som främjar våld för att uppnå ett ideologiskt mål. Med våldsbejakande menas handlingar såsom att stödja, uppmana till eller delta i ideologiskt motiverade våldshandlingar för att främja en sak. Våldsbejakande extremistmiljöer kan utgöra ett hot mot samhällets grundläggande struktur, dess styrelseskick eller

de politiska företrädarna på olika nivåer. På så sätt kan våldsbejakande extremistmiljöer utgöra ett hot mot hela demokratin och dessutom ett allvarligt hot mot medborgares möjligheter att utöva sina demokratiska rättigheter. Den som inom en extremistisk miljö begår brott för sin sak, eller stödjer att ideologiskt motiverade brott begås, har tagit sig rätten till tolkningsföreträde och anser sig agera med ett uppdrag där målet är det som de själva uppfattar är det bästa för samhället. Den demokratiska processen underkänns av extremisterna och de ser det därför som motiverat att ta till odemokratiska metoder i kampen för att uppnå det de uppfattar vara det ideala samhället.

Avgränsning

Den lokal handlingsplan omfattar endast åtgärder som förvaltningen äger rådighet över vilket bland annat innebär att stadsdelsområdet skolor och gymnasier är undantagna från handlingsplanen.

Olika våldsbejakande extremistmiljöer i Sverige

För närvarande finns, i enlighet med Säkerhetspolisens definition, i huvudsak tre extremistiska miljöer i Sverige: den högerextremistiska vit makt-miljön, den vänsterextremistiska autonoma miljön och den islamistiska extremistmiljön. Därutöver finns ensamagerande extremister som motiveras till våldshandlingar av olika ideologier, men som inte tillhör nämnda grupper eller nätverk.

Autonoma miljön

Den autonoma miljön strävar efter ett klasslöst samhälle utan styre från någon auktoritet. Uppfattningen inom miljön är att dagens demokrati inte är tillfredsställande. Den enda styrelseformen som kan accepteras är ett självstyre från folket. Inom miljön hävdas att kapitalistiska drivkrafter har greppet om dagens samhälle och att detta utgör ett hinder för att uppnå idealsamhället – ett samhälle som är jämställt och klasslöst och där människor med olika ursprung och sexuell läggning ska kunna leva på lika villkor. Vissa sammanslutningar inom den autonoma miljön menar att ett nytt styrelseskick endast kan uppnås genom revolution.

Enligt Säkerhetspolisens bedömning har den autonoma miljöns förmåga minskat under de senaste åren. Detta till trots bildades under 2017 ett nytt nordiskt autonomt nätverk. Detta nätverk kan, enligt Säkerhetspolisen i förlängningen lägga grunden för ytterligare organisering.¹ Utöver opinionsbildande yttringar och aktiviteter använder individer med koppling till den autonoma miljön också systematiskt och regelbundet våld, hot och trakasserier

för att hindra människor från att mötas, utföra sina uppdrag eller sitt arbete och uttrycka sina åsikter.

Vit makt-miljön

Vit makt-miljön ser framför sig ett etniskt homogent samhälle där det inte förekommer inslag av andra kulturer. De menar att människosläktet kan delas in i raser och de ser negativt på invandring av människor som de inte räknar till den vita rasen. Synen på människosläktet som indelad i raser finns inom hela vit makt-miljön även om det varierar hur starkt detta lyfts fram. Uppfattningarna kan variera från föreställningen om ett raskrig där extremisterna är soldater, till en uppfattning om att olika raser ska få tillåtas existera i världen vid sidan av varandra så länge de olika raserna inte blandas. Omvärlden förknippar ofta vit makt-miljön med den nationalsocialistiska ideologin och flera aktörer inom miljön har anammat denna (även om det inte gäller för samtliga i miljön). Inom vit makt-miljön är en del av målet ett auktoritärt styre och det verkar finnas drivkrafter för tydlig struktur, ordning och totala lösningar. Sedan en tid präglas delar av vit makt-miljön av en utveckling där man oftare talar om kultur istället för ras. De använder benämningar som patriotism eller ”nationella rörelsen” för att beskriva sig själva.²

Enligt Säkerhetspolisen har aktiviteten i vit makt-miljön ökat gradvis i Sverige under flera år. Aktiviteterna är främst av opinionsbildande karaktär på offentlig plats. Vid sidan om de opinionsbildande aktiviteterna använder individer inom vit makt-miljön regelbundet och systematiskt våld, hot och trakasserier för att hindra människor från att mötas, utföra sina uppdrag, sitt arbete och uttrycka sina åsikter.³

Våldsbejakande islamistisk extremism

Den svenska våldsbejakande islamistiska miljön inspirerades övergripande av en salafistisk-jihadisk ideologi. Detta ideologiska paraply förenar både al-Qaida och Islamiska Staten (IS). IS är en utbrytarorganisation från al-Qaida och skillnaden dem emellan ligger närmast i att IS har en mer extrem syn på vilka de uppfattar som fienden. Enligt IS är alla som inte delar deras ideologi att betrakta som motståndare, vilket innebär att även muslimer som inte överensstämmer med gruppens övertygelser utmålas som fiender och utgör legitima måltavlor. Gemensamt för dem båda är dock att ideologin motiverar attentat mot civila, dels enligt deras egen logik som svar på ockupation av muslimska länder och våld mot muslimer, dels som ett svar på upplevda kränkningar av islam. Målet som beskrivs är att genom våld införa ett islamiskt styre (sharia) inom ramen för en domedagsprofetia. Det västerländska demokratiska

² ² Ds 2014:4 *Våldsbejakande extremism i Sverige - nuläge och tendenser*

³ Säkerhetspolisen 2017 s.63

styrelseidealet, kolonialismen och förhållanden som tillskrivs västvärlden anses ha fördärvat islam. Västvärldens sekularisering och sätt att leva görs då även till mål för angrepp från miljöns extremister. I samband med inbördeskriget i Syrien och de spridningseffekter som följde i närliggande länder lyckades IS skickligt profitera på det maktvakuum som uppstod. Genom propaganda på social media attraherade gruppen många anhängare, och när de utropade sitt kalifat i juni 2014 ökade tillströmningen till en nivå som saknar historisk jämförelse. Idag beräknar säkerhetstjänster att drygt 5000 individer rest från Europa för att ansluta sig till gruppen. IS har även uppmuntrat till att anhängare bör utföra attentat i sina hemländer – med de vapen de har att tillgå. Många av de terrorattentat som drabbat Europa sedan 2014 kan härledas till IS - antingen genom attentatspersoner som har haft direkt kontakt med terrororganisationen, eller som på något sett inspirerats av dess upprop och ideologi.

Säkerhetspolisen bedömer att ensamagerande gärningsmän med en våldsbejakande islamistiska ideologi i dagsläget utgör det största hotet.⁴ Antalet personer som attraheras av det ideologiska budskapet bedöms, enligt Säkerhetspolisen, ha ökat under de senaste åren och Sverige anses vara ett legitimt men inte prioriterat mål för internationella terrororganisationer.

Lokal lägesbild

Handlingsplanen uppdaterades i samband med tertialrapport 2 2017. Sedan dess har lägesbilden inte förändrats. Det vill säga att förvaltningens enheter inte sett några uttryck för våldsbejakande extremism. I stadsmiljön har klistermärken förekommit vid ett par tunnelbanestationer.

Polisen följer idag grupperingar, vit makt miljö, islamistisk extremism samt den autonoma miljön. Polisens bedömning är att dessa grupper idag inte bedriver någon aktivitet inom stadsdelsområdet. I de fall polisen identifierar aktivitet inom grupperna kommer lokalpolisområde Vällingby informera förvaltningen i enlighet med gällande lagstiftning.

Förebyggande arbete

Förebyggande arbete handlar bland annat om att öka medvetenheten i demokratifrågor, samt att bedriva ett förebyggande arbete mot utanförskap, våld och annan kriminalitet. Hur normer kring

kriminalitet och en våldsbejakande mansroll skapas och kan förändras är viktigt i detta. Insatserna handlar inte specifikt om radikaliserings och extremism, utan är generellt förebyggande och bedrivs redan inom stadsdelsområdet tex i förskolor och skolor, på mötesplatser för unga, inom socialtjänsten samt genom det arbete ideella organisationer utför.

Frågan om vad det är som gör att våldsbejakande extremistiska grupper växer fram i ett samhälle är komplex. Generellt rör det sig om samverkande faktorer. Inget enskilt förhållande kan tillskrivas skulden för att extremistmiljöer växer fram. En grundförutsättning för att enskilda personer inte ska dras till våldsbejakande extremistmiljöer är att barn och unga får en bra uppväxt, ges goda förutsättningar till godkända resultat i skolan, tillit till samhället, meningsfull fritid, arbete eller sysselsättning. Förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism ska vila på att det finns jämlikhet, delaktighet samt det generellt förebyggande arbete som redan bedrivs i inom Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning.

Stadsdelsnämndernas arbete ska fokusera på att motverka utanförskap och förebygga att enskilda individer attraheras av våldsbejakande miljöer. Arbetet mot våldsbejakande extremism ska inkluderas i det befintliga främjande och förebyggande arbetet och kombineras med demokratistärkande insatser och aktiviteter för att skapa ett motståndskraftigt samhälle.

Eftersom det är väl känt att individer i utanförskap är mer mottagliga för extremistiska budskap kan förvaltningens samtliga förebyggande resurser vara ett led i att förebygga våldsbejakande extremism.

Nedan beskrivs exempel på främjande och förebyggande arbete.

Tidigt identifiera barn och familjer i behov av extra stöd

En del av det förebyggande arbetet är att tidigt identifiera barn och familjer som behöver extra stöd. En god relation och dialog med vårdnadshavare är nödvändig. För att nå så många vårdnadshavare som möjligt använder sig förskolan av olika mötes- och dialogformer. Förvaltningen bedriver även öppen förskola och introduktionsförskola. Introduktionsförskolan riktar sig till familjer som behöver mer stöd att etablera sig i samhället. Pedagoger ska därför utforma en modell för språkstöd, där barnen får en pedagogisk verksamhet och föräldrarna får möjlighet att delta i språkträning och få samhällsinformation

Utveckla förebyggande arbete på parklekar och fritidsgårdar

I Hässelby-Vällingby finns idag sju parklekar, fyra fritidsgårdar och tre mötesplatsen. Fritidsgårdarna drivs på entreprenad av Fritid Stockholm AB till och med juli 2018. Därefter i kommunal regi. Ett viktigt uppdrag som fritidsverksamheten har är att arbeta våldsförebyggande.

Stärka ungas egenmakt

För att öka ungdomars delaktighet och påverkan har förvaltningen tillsammans med stadsledningskontoret ett samverkansprojekt som kallas ”Ungas organisering”. Projektet syftar till att stärka ungas egenmakt. Inom ungas organisering får unga möjligheten att utbilda sig inom antirasism, feminism och mänskliga rättigheter.

Tillit till det politiska systemet

Förvaltningens medborgarservice syftar bland annat till att stärka tilliten till det politiska systemet. I stadens rapport ”Medborgare med mandat” framkommer att en mer jämlik deltagandeprocess främjas av samhällsvägledande och uppsökande funktioner. På medborgarkontor och genom medborgarvärdar informerar förvaltningen om vilka möjligheter som finns till påverkan och hur den demokratiska processen fungerar. Medborgarvärdarna i stadsdelsområdet finns tillgängliga både dag- och kvällstid ute i området och länkar till olika samhällsfunktioner och arbetar informationsspridande.

Familjestöd

Familjestödsenheten erbjuder generellt förebyggande stöd riktat till föräldrar, barn och ungdomar och erbjuder en möjlighet för medborgare att själva söka råd och stöd vid behov. Enheten arbetar även uppsökande i samverkan med övriga aktörer som möter målgruppen. Enhetens målgrupp är familjer med barn och ungdomar i åldern 0-20 år. Inom enheten arbetar bland annat familjebehandlare, föräldrarådgivare, kuratorer på ungdomsmottagningen och skolsocionomer.

Öka skolnärvaro

Inom ramen för familjestödsenheten bedrivs ett samverkansprojekt där skola och socialtjänst gemensamt stödjer elever till en högre närvaro och måluppfyllelse. Målet är att eleven ska bli behörig till gymnasiet. I projektet arbetar två skolsocionomer som tillsammans med föräldrarådgivare ger elever och föräldrar stöd i att uppnå gymnasiebehörighet.

Den behandlande delen inom familjestödsenheten arbetar på uppdrag av socialtjänstens barn och ungdomsutredare och målet är att ge barn och ungdomar goda uppväxtvillkor i en förutsägbar och

trygg miljö. För att dessa barn och ungdomar ska få sina behov tillgodosedda sker samverkan med exempelvis skola, barn- och ungdomspsykiatri och förskola.

Social insatsgrupp

Polis, skola och individ- och familjeomsorg samverkar i social insatsgrupp (SIG) för att förhindra och förebygga kriminellt beteende hos unga vuxna 15-29 år.

Psykisk ohälsa

Stadsdelsförvaltningarna Hässelby-Vällingby och Bromma driver tillsammans med landstinget Västerorts ungdomsmottagning. Ungdomsmottagningens uppdrag är att främja psykisk hälsa och arbeta med rådgivning och stöd i frågor rörande sex, samlevnad och psykisk ohälsa. Målgruppen är ungdomar 12 till och med 22 år.

Föreningsbidrag och uthyrning av lokaler

Stadsdelsnämnden beslutar årligen om föreningsbidrag som lokala föreningar kan ansöka om. Föreningen ska bedriva verksamhet riktad till stadsdelsområdets invånare. Föreningsbidrag kan endast beviljas föreningar som bedriver verksamhet som kompletterar eller stödjer nämndens verksamhet. För att beviljas bidrag ska föreningen arbeta utifrån den demokratiska rättsstatens principer och mänskliga rättigheter. Föreningen ska stå bakom jämställdhet mellan kvinnor och män, mångfald och likabehandling samt ta avstånd från våldsbejakande uttryck och åsikter. Föreningsbidrag beviljas endast religiöst- och politiskt obundna föreningar. Föreningar som har beviljats föreningsbidrag är skyldig att redovisa för stadsdelsförvaltningen hur bidraget har använts.

För hyra av förvaltningens lokaler gäller samma krav på att föreningen ska arbeta utifrån den demokratiska rättsstatens principer och mänskliga rättigheter som vid ansökan om föreningsbidrag.

Aktiviteter för förebyggande arbete	Ansvarig aktör	Samverkan	Uppföljning
Ge alla barn förutsättningar till goda och jämlika uppväxtvillkor	Stadsdelsförvaltningen	Civilsamhället Utbildningsförvaltning Landstinget	Uppföljning i ILS.
Stärka tilliten till myndigheter och politiska system	Stadsdelsförvaltningen		Uppföljning i ILS.
Arbeta våldsförebyggande inom fritidsverksamheten.	Stadsdelsförvaltningen	Entreprenörer t.o.m juli 2018	Uppföljning i ILS

Öka ungdomars delaktighet och påverkan	Stadsdelsförvaltningen	Stadsledningskontoret	Uppföljning i ILS
Förebygga utanförskap	Stadsdelsförvaltningen	Landsting Utbildningsförvaltning	Uppföljning i ILS
Förhindra och förebygga kriminellt beteende hos unga vuxna 15-29 år.	Stadsdelsförvaltningen	Utbildningsförvaltning Polis	Enligt samverkansavtal med polisen
Stödjer elever till en högre närvaro och måluppfyllelse i skolan	Stadsdelsförvaltningen	Utbildningsförvaltning	Uppföljning i ILS
Samhällsvägledning till invånare avseende stödtelefon samt kontaktvägar till socialtjänsten.	Stadsdelsförvaltningen	Rädda Barnen	Uppföljning i ILS
Utbildning för medarbetare om våldsbejakande extremism.	Stadsdelsförvaltningen Central samordnare	Polis	Uppföljning i ILS
Värdegrundsarbete i förskola, fritidsgårdar och parklekar	Stadsdelsförvaltningen		Uppföljning i ILS
Följer riktlinjerna vid misstankar om händelser som har beröring med våldsbejakande extremism.	Stadsdelsförvaltningen	Polis	Enligt samverkansavtal med polisen
Återkräva föreningsbidrag vid konstaterande om våldsbejakande extremism	Stadsdelsförvaltningen	Polis Samfund Föreningar Kronofogde Skatteverket	Enligt samverkansavtal med polisen

Förhindrande arbete

Det förhindrande arbetet är de insatser och åtgärder som riktas mot individer som håller på att hamna i, eller befinner sig i våldsbejakande extremistmiljöer.

Tidig upptäckt

Inom ramen för arbetet mot våldsbejakande extremism är det viktigt att upptäcka extremistiska miljöer och personer i riskzon att radikaliseras i ett tidigt skede. Medarbetare som jobbar med frågan behöver känna till den lokala lägesbilden, kunskap om olika grupperns symboler och andra kännetecken. Medarbetarna ska också veta vart medarbetare och medborgare ska vända sig när det finns misstanke att en person håller på att radikaliseras eller på annat sätt stödjer, rekryterar eller förespråkar våldsbejakande extremism.

Inom ramen för stadsdelarnas uppdrag ska stödinsatser erbjudas individer som uppvisar riskbeteenden för radikalisering, eller individer som på andra sätt behöver stöd från socialtjänsten för att kunna bryta med en extremistmiljö.

Arbetet mot våldsbejakande extremism kommer att beakta kopplingen till stadens program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck.

Arbetet ska ske i samverkan med Polismyndigheten och andra berörda myndigheter och aktörer.

Exempel på samverkansform för tidig upptäckt är:

- SSPF (samverkan socialtjänst, skola, polis och förskola/fritid)
- SIG (social insatsgrupp)
- PPSS (Lokal samverkan mellan skola och socialtjänst kring elever med hög skolfrånvaro.)
- Öppna fritidsverksamheten (exempelvis fritidsgårdar, parklekar, fältassistenter med flera.)

Aktiviteter för förhindrande arbete	Ansvarig aktör	Samverkan	Uppföljning
Ta emot orosanmälningar och ansökningar som rör barn och unga samt utreda deras eventuella behov av skydd och/eller stöd.	Stadsdelsförvaltningen	Polis	Dialog ansvariga chefer
Följer riktlinjerna vid misstankar om händelser som har beröring med våldsbejakande extremism.	Stadsdelsförvaltningen	Polis	Dialog ansvariga chefer

Avhopparverk samhet

Individ- och familjeomsorgen ska ha förmåga och förutsättning att underlätta för dem som vill lämna en våldsbejakande miljö och åtgärder ska kunna vidtas

skyndsamt. Insatser som utgör stöd till individer som är motiverade att lämna extremistiska miljöer, bedöms utifrån motsvarande kriterier som idag används för att ge stöd till individer som vill lämna grov brottslig verksamhet.

I förvaltningen erbjuds unga vuxna i åldern 15-29 år stöd att lämna en kriminell livsstil genom insatsen social insatsgrupp (SIG). Arbetet sker i nära samverkan med polisen, jobbtorg, arbetsförmedlingen och kriminalvården/frivården.

Den stadsövergripande avhopparverksamheten är organiserad på enheten för hemlösa och riktar sig till avhoppare som har kontakt med polisens avhopparverksamhet. För dessa individer erbjuder socialtjänsten insatser jämlikt 4 kap 1 § socialtjänstlagen, exempelvis tillfälligt stödboende eller tillfällig bostad med boendestöd. Därutöver kan socialtjänsten ge behovsprövade insatser i såväl öppna former som i form av placering utanför hemmet, både enligt socialtjänstlagen och lagen om vård av unga (LVU) och erbjuda råd och stöd.

Stöd till anhöriga

Personer som drabbas av våldsbejakande extremism ska få stöd och trygghet. I akuta situationer kan stöd ges enligt samma principer som för andra brottsoffer. I denna grupp inkluderas anhöriga. Insatserna anpassas utifrån att olika former av våldsbejakande extremism tar sig olika uttryck.

Exempel på stöd till anhöriga som förvaltningen erbjuder:

- Socialtjänstens ordinarie verksamheter har ett ansvar för att kunna stödja anhöriga inom ramen för socialtjänstens uppdrag att tillhandahålla service, råd och stöd.
- Stöd kan i vissa fall ges inom ramen för förvaltningens ordinarie verksamhet, för anhöriga till personer med psykisk ohälsa, missbruk, funktionsnedsättning.

Samverkan

Samverkan avseende våldsbejakande extremism infogas i den befintliga samverkan som finns idag mellan skola, socialtjänst, polis och förskola, bostadsföretag och det lokala föreningslivet och civilsamhället. Samverkan i arbetet mot våldsbejakande extremism är en viktig prioriterad del av det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet. Förvaltningen har frågan om våldsbejakande extremism som ett prioriterat område i samverkansavtalet med polisen.

Aktiviteter 2018

Aktivitet	Klart
Uppdatera den interna organisationen inklusive rutinen	Maj
Förankra den interna organisationen inklusive rutinen	Juni
Intern utbildning för förvaltningens enhetschefer	Juni
Göra intranätssidan om våldsbejakande extremism känd i organisationen	Juni
Utsedd grupp deltar i stadens fördjupningsutbildningar	Start april
Regelbundna möten mellan förvaltningens samordnare och de med fördjupad kunskap	Start maj
Delta i stadens grundutbildningar	Hösten 2018
Delta i stadens kunskapshöjande föreläsningar	Hela 2018

Önskat resultat:

- Medarbetare ska känna till organisation och rutiner i arbetet.
- Medarbetare ska veta vart de ska vända sig med frågor i ämnet.
- Den grupp som gått fördjupningsutbildningarna ska känna sig rustade inför eventuella uppdrag.
- En fungerande samverkan med berörda aktörer kring frågan, främst polis och skolor.

Resultatet följs upp i verksamhetsberättelsen 2018.